Kuuleminen sivistysvaliokunta HE 35/2026 vp

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto (myöhemmin Nuva ry) kannattaa perusopetuslain muutoksia. Nuva ry esittää kunnioittaen seuraavat huomiot lakiesityksestä, sekä sen toimeenpanosta ja seurannasta:

Nuva ry:n mielestä jokaiselle lapselle ja nuorelle tulee kertyä riittävät yleissivistykselliset valmiudet toimia aktiivisena kansalaisena, sekä halutessaan edetä myöhemmissä opinnoissa ja elää mielekästä elämää. 2025 Nuorisobarometri osoittaa, että valtaosa nuorista haaveilee korkeakoulutuksesta, joten on syytä kiinnittää erityistä huomiota riittävän osaamisen karttumiseen perusopetuksen aikana.

Nuva ry:n mielestä oppilaalla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus osoittaa osaamistaan itselleen sopivimmalla tavalla ja arvioinnin tulee tukea oppilaan oppimista. Nuva ry:n toiminnassa aktiivisesti mukana olevat nuoret ovat korostaneet nykyisen arvioinnin epäselvyyttä ja epäreiluuden kokemuksia erityisesti taito- ja taideaineissa. Nuva ry katsoo, että arviointikäytäntöjen selkeyttäminen vastaa tähän haasteeseen.

Nuorten kokema epäselvyys liittyy myös osaamisen kompensaatioon, erityisesti kun kyseessä on harrastustoiminta. Kompensaatioperusteisiin kiinnitettiin huomiota myös lausuntopalautteessa. Nuva ry:n näkemys on, että mahdollisen kompensaation tulee olla selkeää ja yhdenmukaista. Nuva ry katsoo, että harrastustoiminnasta saatu osaaminen pitäisi ottaa huomioon lapsen ja nuoren osaamista arvioitaessa. Moni peruskoululainen on tuonut esiin Nuva ry:n toiminnassa, että koulukohtaiset käytännöt harrastustoiminnan huomioimisesta arvioinnissa vaihtelevat. Esimerkiksi osa oppilaitoksista voi antaa suoritusmerkinnän tai arvosanan kompensaatiota yhteiskuntaopista sen perusteella, että oppilaalla on yhteiskunnallista harrastuneisuutta. Samoin urheilua harrastavat nuoret ovat voineet saada kompensaatiota liikunnasta. Osassa oppilaitoksista tämä ei ole mahdollista. Myös kompensaation määrä on oppilaitoskohtaista.

Lisäksi Nuva ry korostaa palautteen antamisen tärkeyttä. Esityksen mukaan Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lukuvuoden aikana annettavasta ohjaavasta palautteesta. Nuva ry pitää tärkeänä, että käyttäytymisen arviointi on johdonmukaista ja lapset ja nuoret tietävät millaista käytöstä heiltä odotetaan. Erityistä huolta Nuva ry kantaa huolta neurokognitiivisten erityispiirteiden

diagnoosin omaavista lapsista ja nuorista, vamman tai toimintarajoitteen omaavista sekä kulttuuri- tai kielivähemmistöihin kuuluvista nuorista, sekä heidän tasapuolisesta arvioinnistaan niin oppiaineissa, kuin käyttäytymisesä. Palautteessa ja arvioinneissa tuleekin pystyä huomioimaan, miten kouluympäristö, opetustavat ja mahdollisten tukitoimien tai apuvälineiden puute vaikuttavat oppilaiden työskentelyyn ja arviointiin.

Arviointiperusteista tulee keskustella lasten ja nuorten kanssa ikätason mukaisesti, jotta he tietävät millä perusteilla heitä arvioidaan. Nuva ry huomauttaa, että tasapuolinen arviointi ja osaamisen kompensaatio vaativat riittävää arviointiosaamista. Lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta osaamistakuun täysimääräinen toteutuminen ja tavoitteisiin pääseminen vaatii henkilöstön täydennyskoulutusta ja ohjausta arkeen.

Nuva ry pitää hyvänä, että ehdotetun 22 a § 5 momentin mukaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle ja yli 15-vuotiaalle oppilaalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa, kun luokalle jättämisen peruste on yleinen koulumenestys. Erityisen tärkeää on, että se, että ennen päätöksen tekemistä myös alle 15- vuotiaan oppilaan omat mielipiteet olisi selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Nuva ry katsoo, että on syytä seurata tarkkaan tavoitellun oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuus edistymistä lainsäädäntömuutosten ja opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen jälkeen. Nuva ry huomauttaa lasten ja nuorten kuulemisen merkityksellisyydestä ja pitää valitettavana, ettei lapsia ja nuoria kuultu lakiesitystä tehdessä. Lapsia ja nuoria tulee kuitenkin kuulla osaamistakuun seurannassa ja heidän näkemyksiään osaamistakuun onnistumisesta tulee kartoittaa. Tietoa tulee kerätä esimerkiksi siitä, ovatko he saaneet arvointiperusteet riittävällä tasolla tietoonsa, onko heille annettu palautetta lukuvuoden aikana, sekä siitä, onko oppimisen tukea tarjottu riittävästi ja riittävän ajoissa.

Lisätietoja
Halla Kokkonen
Edunvalvonnan asiantuntija
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto - Nuva ry
halla.kokkonen@nuva.fi
+358 44 770 0150